

"Әр түрлі сыныпты полигондарда орналастырылатын қалдықтар тізімдемесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің міндетін атқарушының 2007 жылғы 2 тамыздағы № 244-ө бұйрығына өзгерістер енгізу туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2017 жылғы 24 тамыздағы № 296 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 7 қыркүйекте № 15618 болып тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 7 қыркүйектегі № 361 бұйрығымен.

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 07.09.2021 № 361 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

БҰЙЫРАМЫН:

1. "Әр түрлі сыныпты полигондарда орналастырылатын қалдықтар тізімдемесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің міндетін атқарушының 2007 жылғы 2 тамыздағы № 244-ө бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 4897 болып тіркелді, "Заң газеті" газетінде 2007 жылғы 14 қыркүйекте № 141 (1170) жарияланды) мынадай өзгерістер енгізілсін:

көрсетілген бұйрықтың атауы мынадай редакцияда жазылсын:

"Әртүрлі сыныптағы полигондарға орналастыруға арналған қалдықтардың тізбесін бекіту туралы";

1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Қоса беріліп отырған Әртүрлі сыныптағы полигондарға орналастыруға арналған қалдықтардың тізбесі бекітілсін.";

көрсетілген бұйрықпен бекітілген Әртүрлі сыныпты полигондарда орналастыруға арналған қалдықтар тізімдемесі (бұдан әрі – Тізбе) осы бұйрыққа қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын.

2. Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Қалдықтарды басқару департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрық мемлекеттік тіркелген күнінен бастап күнтізбелік он күн ішінде оның қазақ және орыс тілдеріндегі қағаз және электрондық түрдегі

көшірмесін Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне қосу және ресми жариялау үшін Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің "Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберуді;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін күнтізбелік он күн ішінде оның көшірмесін мерзімді баспа басылымдарына ресми жариялауға жіберуді;

4) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің ресми интернет-ресурсында орналастыруды;

5) осы бұйрық Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күнінің ішінде Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Заң қызметі департаментіне осы тармақтың 2), 3) және 4) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Энергетика вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық Тізбенің 3-тармағының 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілетін 9), 10), 12) тармақшаларын және Тізбенің 3-тармағының 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілетін 16), 17) тармақшаларын қоспағанда, алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Ескерту. 4-тармақ жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 25.08.2018 № 335 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

*Қазақстан Республикасының
Энергетика министрі*

Қ. Бозымбаев

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Денсаулық сақтау министрі

_____ Е. Біртанов

25 тамыз 2017 жыл

Қазақстан Республикасы
Энергетика министрінің
2017 жылғы 24 тамыздағы
№ 296 бұйрығына қосымша
Қазақстан Республикасы
Қоршаған ортаны қорғау
министрінің міндетін
атқарушының
2007 жылғы 2 тамыздағы
№ 244-ө бұйрығымен
бекітілді

Әртүрлі сыныптағы полигондарға орналастыруға арналған

қалдықтардың тізбесі

Осы Әртүрлі сыныптағы полигондарға орналастыруға арналған қалдықтардың тізбесі 2007 жылғы 9 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі 17-бабының 25) тармақшасына сәйкес әзірленді және әртүрлі сыныптағы полигондарға орналастыруға арналған қалдықтардың тізбесін айқындайды.

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қалдықтар құрамы мен қасиеттеріне байланысты мынадай сыныптағы полигондарда орналастырылуы мүмкін:

- 1) 1-сынып – қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигон;
- 2) 2-сынып – қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигон;
- 3) 3-сынып – тұрмыстық қатты қалдықтарды орналастыруға арналған полигон.

2. Белгілі бір сыныптағы полигонда қалдықтарды қабылдау өлшемшарттары былайша айқындалады:

- 1) қоршаған ортаны (әсіресе жерасты және жерүсті суларын) және халықтың денсаулығын қорғау;
- 2) полигон шегінде қалдықтарды қалыпты жағдайға келтіру процестерін қамтамасыз ету;
- 3) қабылданатын қалдықтардың сапалық құрамы;
- 4) қабылданатын қалдықтардың органикалық құрауыштарының саны және олардың биологиялық бұзылуға бейімділігі бойынша талаптар мен шектеулер;
- 5) қорғаныш критерийлеріне сәйкес ықтимал қауіпті құрауыштардың санына қойылатын шектеулер;
- 6) қалдықтар мен құралатын сүзінді сулардың экоуытты қасиеттері.

3. Полигондарда мынадай қалдықтарды көму үшін қабылдауға тыйым салынады:

- 1) сұйық қалдықтар;
- 2) полигон жағдайында жарылатын, коррозиялы, қышқылданатын, өрт қаупі жоғары немесе өрт қаупі бар қауіпті қалдықтар;
- 3) сумен реакцияға түсетін қалдықтар;
- 4) медициналық немесе ветеринариялық мекемелердің жұқпалы болып табылатын қалдықтары;
- 5) рекультивациялау кезінде тұрақтандырушы материал ретінде қолданылуын қоспағанда, пайдаланылған тұтастай шиналар және олардың бөліктері;

12	Күкірт қышқылды өндірістегі селен-сынапты қоқыр	Қатты	Сынап, селен
13	Никелдеу процесінде түзілетін коқыр	Паста	Никель
14	Мұнай-химия өндірісіндегі қышқыл гудрон	Шайыр тәріздес масса	Күкірт қышқылы, мұнай өнімі
15	Этиленді сутексіздендіруден пайда болған катализатор	Қ а т т ы түйіршіктер	Хром оксидтері
16	Бутадиен өндірісінен пайда болған катализатор	Қ а т т ы түйіршіктер	Никель оксиді
17	Мыс өндірісінің күшала кегі	Қаттызат	Күшала қосылысы
18	Қалайы өндірісінің күшала –кальций кегі	Қатты	Күшала
19	Броморганикалық синтездің шайыр кеспелтегі	Паста	Броморганикалық қосылыстар
20	Фталий ангидридi өндірісінің шайыр кеспелтегі	Қатты зат	Фталий ангидридi
21	Синтетикалық желім өндірісінің қалдығы	Паста	Трикрезилфосфат, канифоль, поливинилхлорид
22	Аммиак өндірісіндегі моноэтанолламин айдамасының кубтік қалдығы	Шайыр тәріздес зат	Моноэтанолламин
23	Органикалық бояғыштар өндірісінің қалдығы	Паста	Анилин туындысы, пиридин
24	Дифениламин негізіндегі бояғыштар өндірісінің шайырлы қалдығы	Паста	Мырыш, дифениламин
25	Метанол өндірісінің шайыр кеспелтегі	Шайыр тәріздес	Дихлорценолдар
26	Хлорид конденсациясы жүйесінің қалдықтары	Қатты және паста тәріздес	Титан, ванадий тотықтары
27	Қорғасын өндірісіндегі арсенатты-кальций қалдықтары	Қатты	Арсенат
28	Бромсутекті қышқыл өндірісіндегі фтор-органикалық қосылыстар қалдығы	Қоқыр	Фторорганикалық қосылыстар
29	Трихлорэтилен өндірісінің қалдықтары	Қоқыр	Трихлорэтилен
30	Перхлорэтилен өндірісінің қалдығы	Қоқыр	Перхлорэтилен
31	Хлорпарафин өндірісінің қалдығы	Сілікпе тәріздес	Хлорпарафиндер
32	Фосфорорганикалық комплексондар өндірісіндегі фосфордың органикалық қосылыстарының қалдығы	Эмульсия	Фосфорорганикалық қосылыстар
33	Реактивтер өндірісіндегі кадмий, никель, қорғасын, ванадий, хром, қалайы, йод, мыс тұздарының қалдығы	Қатты	Кадмий, қорғасын, хром тұздары
34	Этилбензиламин өндірісінің қалдығы	Паста тәріздес	Дибензиламин
35	Магний, титан, ванадий шаңы – сирек металдар өндірісінің қалдығы	Қатты	Ванадий
36	Қорғасын-мырыш өндірісінің күшала-сүрме шаңы	Қатты	Сүрме, күшала
37			Шайырлар

	Коксхимиялық өндірістің бензолды ректификациялау цехының сульфаты бөлімінің қышқыл шайырлары	Қатты	
38	Фустар – тақтатасты өңдеу қалдықтары	Шайыр тәріздес	Фенол
39	Қорғасын-мырыш өндірісінің күшала-сүрме қожы	Қатты	Сүрме, күшала
40	Марганец қостотығының электролиттік өндірісіндегі марганец қоқырлары	Паста тәріздес	Марганец қостотығы
41	Пайдаланылған катализатор	Қатты	Ванадий
42	Никель өндірісінің қалдығы, қорғасын-мырышкегі	Қатты	Мырыш, қорғасын, никель, мыс
43	Пайдаланылған катализатор (кез келген өндірістің)	Қатты	Хром тотығы
44	Фосфор өндірісіндегі газды тазарту қалдығы	Суспензия	Фосфор
45	Нитрил акрил қышқылы өндірісінің қалдығы	Паста тәріздес масса	Никель, мыс, кобальт тұздары
46	ТС концентраты өндірісінің қалдығы	Қатты	Сүрме
47	Бояғыштар және көмір қоспасындағы шайыр-кеспелтектер	Қатты	Бояулар
48	Құрамында мыс бар құйма - титан өндірісінің қалдығы	Қатты	Мыс
49	Вольфрам шикізатын күйдіру тозаңы	Қатты	Күшала
50	Диметилформамидті жаңғырту қалдығы, шайыркеспелтек	Тұтқыр масса	Диметилформамид
51	Сүрменің фтор тұздарымен қоспасы - хладон өндірісінің қалдығы	Пульпа	Сүрме, фтор
52	Дифенилоксидтің дифенилмен қоспасы – лакталған үлдір өндірісінің қалдығы	Қатты	Дифенилоксид, дифенил
53	Мастика өндірісінің қалдығы	Паста тәріздес	Асбест, майлар, битум
54	Фторлы тұздар өндірісінің фтор-газдарды бейтараптандыру қоқырлары	Паста тәріздес	Фторлы тұздар
55	Бейтараптандырудан қалған түсті металдар гидрототығының қоқыры	Шлам	Мыс, мырыш, хром, никель
56	Болат балқыту өндірісінің фосфатты қождары	Қатты	Фосфор, ванадий
57	Феррокорытпа өндірісінің қождары	Қатты	Хром, марганец
58	Эмульсия және майлау-салқындату сұйықтықтарының қалпына келтіру қалдықтары	Қоқыр	Эфирлі-экстра- гирленетін заттар
59	Кремнегель - фтор тұздары өндірісінің қалдығы	Паста тәріздес	Фторлы тұздар
60	Темір купоросы-титан қостотығы өндірісінің қалдығы	Паста тәріздес	Темір сульфаты
61	Пайдаланылған катализаторлар	Қатты	Ванадий тотығы

62	Темір күшала кегі	Қатты	Күшала
63	Пайдаланылған катализаторлар	Қатты	Кобальт, мырыш, никель қосындылары
64	Жартылай өткізгіш өндірісінің өңдеу материалдары	Қатты	Сынап, қорғасын
65	Гальваникалық өндірістің тазарту құрылғыларының шөгінділері	Паста тәріздес	Түсті ауыр металдар тотықтырғышы
66	Тактатас өңдеудің кокс күл қалдығы	Қатты	Фенол
67	Жартылай өткізгіш өндірісінің қалдықтары	Қатты	Сынап, қорғасын
68	Жартылай өткізгіш өндірісінің сарқынды суларын залалсыздандыру қалдықтары	Паста тәріздес	Хром, ванадий
69	Прокат өндірісінің қабыршағы	Қатты	Теміртотығы
70	Фасонды-күю цехтарының қалдықтары	Қатты	
71	Асбест өңдеу шаңы	Шаң	Асбест
72	Титан өндірісінің хлоридті балқымасы	Паста тәріздес	Хром, марганец
73	Титан өндірісінің пайдаланылған балқымасы	Қатты	Ванадий тотығы
74	Асбест қоспасы бар жыныс шаңы	Шаң	Асбест шаңы
75	Капролактама өндірісінің сілтілік ағындылары	Шайыр тәріздес	Натрий адинаттары
76	Изопрен өндірісінің катализаторлық қоқыры	Паста тәріздес	Хром тотығы
77	Құрамында фосфор бар сарқынды суларды тазартудың әк қоқыры	Суспензия	Фосфор
78	Жылумен өңделген фосфор қышқылын тазарту қоқыры	Паста тәріздес	Фосфор
79	Бейтараптандыру станциясының қоқыры	Паста тәріздес	Фосфор, фтор
80	Күшала қоқыры	Паста тәріздес	Күшала, фосфор
81	Байыту фабрикаларының қоқырлары мен қалдықтары	Суспензия	Кобальт, мырыш, мыс
82	Қара металлургия кәсіпорындарының шаң және газ тазарту құрылыстарының құрамында темір бар қоқырлары мен шаңдары	Қоқыр	
83	Металлургиялық өндіріс қождары	Қатты	

5. Қауіпті қалдықтардың тізімін қалыптастыру осы Тізбеге 1, 2 және 3-қосымшаларға сәйкес жүргізіледі. Осы Тізбеге 1-қосымшада тізбеленген қалдықтар осы Тізбеге 2-қосымшада тізбеленген компоненттердің және осы Тізбеге 3-қосымшада тізбеленген қасиеттердің кем дегенде біріне ие болуы тиіс.

3-тарау. 2-сыныпты полигондарда (қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар) орналастыруға арналған қалдықтар

6. 2-сыныпты полигонда орналастырылатын қауіпті емес қалдықтар.

--	--

№ р/т	Қалдық атауы
1	Қауіпті емес қалдықтарға арналған полигондарда орналастыру критерийлеріне жауап беретін кез келген басқа текті қауіпсіз қалдықтар
2	Тұрақты, реактивті емес қауіпсіз қалдықтар (мысалы, қатайтылған, шыныланған)
3	Алюминий силикаты қоқыр СБ-Г-43-6
4	Бентонит қалдықтар
5	Кальций карбиді өндірісінде пайдаланылған графит
6	В6 витамині өндірісінің құрамында гипсі бар қалдықтары
7	Қайнағыш-эк, әктас, сөнген соң қалған қоқыр
8	Борлардың химиялық тұндырылған қатты қалдықтары
9	Өңделген брикеттер түріндегі алюминий тотығы (AlCl 3 өндірісінде)
10	Кремний тотығы (ПВХ және AlCl 3 өндірісінде)
11	Паратит - қалдығы
12	Натрий сульфаты тұздарының балқыпасы
13	Силикагель (уытты емес газдарды сусыздандыру адсорберлері)
14	Өндіріс силикагелі пресс-фильтрлерінің қоқырлары (құрамында балшық пен кремнезем бар)
15	Түйіршікті сода қоқыры
16	Сода-цемент өндірісінің CaSO4 түріндегі дистилляция қалдықтары
17	Құрамында ауыр металлдары жоқ пішіндік стерженьдік қоспалар
18	Химиялық суды тазарту және суды жұмсарту қоқырлары
19	Лакты эпоксидті шайырлар өндірісінің ағынды суларының хлорид натрий шөгінділері
20	Стандартты емес хлорлы әк
21	Шифер өндірісінің қатты қалдықтары
22	Көмір, торф, тақта тас немесе тұрмыстық қалдықта жұмыс істейтін ЖЭО, қазандықтардың қождары
23	Ажарлау материалдары

4-тарау. 3-сыныпты полигондарда (қатты тұрмыстық қалдықтарды орналастыруға арналған полигондарда) орналастыруға арналған қалдықтар

7. 3-сыныпты полигонда орналастырылатын тұрмыстық қатты қалдықтар.

№ р/т	Қалдық атауы
1	Қайта өңдеуге келмейтін, адамның тіршілік әрекеті нәтижесінде үй шаруашылығында түзілетін коммуналдық қалдықтар
2	Қайта өңдеуге келмейтін, құрамы және түзілу сипаты бойынша коммуналдық қалдықтарға жақын өндіріс қалдықтары

Өртүрлі сыныптағы
полигондарға орналастыруға
арналған қалдықтардың
тізбесіне 1-қосымша

Құрамында 2-қосымшада тізбеленген компоненттердің кез келгені бар және 3-қосымшада тізбеленген қасиеттердің кез келгеніне ие қалдықтар қауіпті болады

- 1) фармацевтикалық, медициналық және ветеринариялық химиялық қосылыстар;
- 2) ағаш консервациясы кезінде қолданылатын заттар;
- 3) биоцидтер және фито-фармацевтикалық субстанциялар;
- 4) еріткіштер ретінде қолданылатын заттардың шөгінділері;
- 5) құрамында цианидтері бар тұздар;
- 6) мұнай өнімдерін айдау, дистилляция немесе кез келген пиролизикалық процестен соң алынатын шайырлы заттар (мысалы, куб қалдықтары);
- 7) сия, бояулар, пигменттер, бояғыштар, лактар;
- 8) шайырлар, латекс, пластификаторлар, желімдер;
- 9) адамға және/немесе қоршаған ортаға әсері белгісіз, зертханалық тәжірибелерде алынған белгісіз (жаңа) химиялық заттар (мысалы, зертханалық шөгінді);
- 10) фотоүлдірді өңдеуге арналған химикаттар;
- 11) полихлоридті дибензо-п-диоксиндер тобының кез келген затымен ластанған кез келген материалдар;
- 12) сабын, май немесе өсімдік немесе жануар текті балауыз;
- 13) еріткіштер ретінде пайдаланылмайтын галогендірілмеген органикалық субстанциялар;
- 14) құрамында металл немесе металл қосылыстары жоқ органикалық емес субстанциялар;
- 15) күл және/немесе қождар;
- 16) топырақ, құм, балшық, соның ішінде жер қазу жұмыстары нәтижесінде пайда болған;
- 17) құрамында цианидтер жоқ тұздар;
- 18) металл үгіндісі мен шаңы;
- 19) пайдаланылған катализикалық материалдар;
- 20) қоршаған ортаны ластау деңгейін төмендету жөніндегі операциялардан соң пайда болған қалдық (мысалы, сүзгілермен жиналатын шаң);
- 21) декарбонизация қалдығы;
- 22) ион ауысу колоннасы қалдығы;
- 23) бактерды және/немесе құрал-жабдықтарды тазалаудан қалған қалдық;
- 24) ластанған құрал-жабдық;
- 25) 2-қосымшада тізбеленген компоненттердің кем дегенде біреуімен ластанған контейнерлер (мысалы, орама, газ баллондары);
- 26) аккумуляторлар және батареикалар;
- 27) өсімдік майлары;
- 28) 3-қосымшада тізбеленген кез келген қасиеттерге ие, тұрмыстық қалдықтарды селективті іріктеу кезінде пайда болған материалдар;

29) Құрамында 2-қосымшада тізбеленген кез келген компоненттер бар және 3-қосымшада тізбеленген қасиеттерге ие кез келген қалдықтар.

Әртүрлі сыныптағы
полигондарға орналастыруға
арналған қалдықтардың
тізбесіне 2-қосымша

3-қосымшада тізбеленген қасиеттерге ие болған жағдайда,

қалдықтарды қауіпті заттарға айналдыратын компоненттер

- 1) бериллий, бериллийдің қосындылары;
- 2) хромның (VI) қосындылары;
- 3) кобальттің қосындылары;
- 4) никельдің қосындылары;
- 5) мыстың қосындылары;
- 6) мырыштың қосындылары;
- 7) күшала, күшала қосындылары;
- 8) селен, селеннің қосындылары;
- 9) күміс қосындылары;
- 10) кадмий, кадмийдің қосындылары;
- 11) қалайы қосындылары;
- 12) сүрме, сүрме қосындылары;
- 13) теллур, теллурдің қосындылары;
- 14) барий сульфатын қоспағанда, барий қосындылары;
- 15) сынап, сынаптың қосындылары;
- 16) таллий, таллийдің қосындылары;
- 17) қорғасын, қорғасынның қосындылары;
- 18) органикалық емес сульфидтер;
- 19) фторлы кальцийді қоспағанда, фтордың органикалық емес қосындылары;
- 20) органикалық емес цианидтер;
- 21) келесі сілтілік металлдар: литий, натрий, калий, кальций, магний қарапайым нысандағы магний;
- 22) қышқылдардың құрғақ қалдықтары;
- 23) негізгі ерітінділердің құрғақ қалдықтары;
- 24) фосфор: минералды фосфаттарды қоспағанда, фосфор қосындылары;
- 25) карбонильді металлдар;
- 26) тотықтар;
- 27) хлораттар;
- 28) перхлораттар;
- 29) азидтер;

- 30) полихлоридті бифенилдер және/немесе терфенилдер;
- 31) биоцидтер мен фито-фармацевтикалық субстанциялар;
- 32) креозот;
- 33) изоцианаттар, тиоцианаттар;
- 34) органикалық цианидтер (мысалы, нитрилдер);
- 35) фенолдар, фенол қосындылары;
- 36) инертті полимерлі материалдар мен осы қосымшада аталған басқа заттарды қоспағанда, органогалогенді қосындылар;
- 37) ароматты қосындылар, полициклді және гетероциклді органикалық қосындылар;
- 38) алифатикалық аминдер;
- 39) ароматты аминдер;
- 40) эфирлер;
- 41) күкірттің органикалық қосындылары;
- 42) полихлорлы дибензофуран тобының кез келген заттары;
- 43) полихлорлы дибензо-п-диоксин тобының кез келген заттары;
- 44) көмірсутектер және олардың осы қосымшаның басқа тармақтарында аталмаған оттекті, азотты және/немесе күкіртті қосындылары.

Өртүрлі сыныптағы
полигондарға орналастыруға
арналған қалдықтардың
тізбесіне 3-қосымша

Заттарды қауіптігіе айналдыратын қасиеттер

- 1) "Тітіркендіруші": терімен немесе шырышты қабықпен қысқа, ұзақ мерзімді немесе көп мәртелік жанасуы нәтижесінде қабынуға әкелетін, коррозияға ұшырамайтын препараттар мен субстанциялар.
- 2) "Зиянды": ағза ішіне немесе теріге түскенде денсаулықтың шектелген қатеріне әкелуі мүмкін препараттар мен субстанциялар;
- 3) "Уытты": адам ағзасына немесе теріге түскен жағдайда күрделі, жедел немесе созылмалы ауруға, тіпті қаза болуына әкелуі мүмкін субстанциялар мен препараттар (соның ішінде жоғары уытты субстанциялар мен препараттар);
- 4) "Канцерогенді": ағзаға немесе теріге түскен жағдайда обыр ауруына әкелуі мүмкін немесе осы ауруға шалдығу қатерін жоғарылатуы мүмкін субстанциялар;
- 5) "Тератогенді": ағзаға немесе теріге түскен жағдайда тұқым қуалайтын кемтарлыққа әкелуі мүмкін немесе олардың қатерін жоғарылатуы мүмкін субстанциялар мен препараттар;
- 6) "Мутагенді": ағзаға немесе теріге түскен жағдайда тұқым қуалайтын генетикалық кемістіктерге әкелуі мүмкін немесе олардың қатерін жоғарылатуы мүмкін субстанциялар мен препараттар;

7) Оларды жойған соң, өзінен жоғарыда аталған қасиеттердің кез келгеніне ие басқа бір субстанцияларды бөлуге қабілетті субстанциялар мен препараттар (мысалы, фильтраттар);

8) "Экоуытты": кем дегенде қоршаған орта элементіне дереу немесе кейінірек қауіп төндіретін немесе төндіруі мүмкін субстанциялар мен препараттар.